

Een zaak van begin tot eind

Wanneer een partij in een rechtszaak het niet eens is met de uitspraak van de rechter, kan deze partij meestal het oordeel van een hogere rechter vragen. De meeste zaken beginnen bij een rechtbank. Dan is de hogere rechter een gerechtshof. Wanneer het gerechtshof uitspraak heeft gedaan, staat in bepaalde gevallen de mogelijkheid tot cassatieberoep open. De Hoge Raad beoordeelt of een cassatieberoep gegrond is. In de wet staat op welke gronden de Hoge Raad een rechterlijke uitspraak kan vernietigen.

Hoe dit proces verloopt, vanaf het moment dat een cassatieberoep wordt ingesteld tot de uitspraak van de Hoge Raad gepubliceerd wordt, vertellen we in dit hoofdstuk. We hebben daarbij gekozen voor mensen uit een van de sectoren waarbinnen de Hoge Raad hoogste rechter van het Koninkrijk is, de strafsector. Zij vertellen wat ze doen en welke schakel zij en hun afdeling vormen binnen de keten die gaat van binnenkomst van het beroep tot de publicatie.

Amira, documentaire informatievoorziening

"Wij verwerken de fysieke en digitale post"

"Ik ben medewerker DIV, dat is de documentaire informatievoorziening van de Hoge Raad. Er werken nu elf mensen bij DIV. Wij zijn verbonden aan de centrale balie waar de dossiers en de aangetekende poststukken binnenkomen. Advocaten komen daar om hun stukken aan te leveren, vooral in civiele zaken, gerechtsdeurwaarders komen exploten betekenen aan het adres van de Hoge Raad. Al dat papier nemen we in ontvangst, en dat wordt in ons beveiligde systeem geregistreerd. De hoven en rechtbanken sturen ons de papieren dossiers bestemd voor de cassatieprocedure. Als zo'n dossier bij ons binnenkomt, registreren wij dat en zetten wij dit door naar de strafgriffie. Mijn rol hierin is dat ik de strafgriffie ondersteun door een boekje te maken van de kerndocumenten die nodig zijn voor de cassatieprocedure. Daarnaast heb ik zowel in- als extern contact met betrokkenen in cassatiezaken."

Fax

"De correspondentie van de advocaten in strafzaken komt per post, fax of via het digitale portaal binnen. In een stelbrief meldt een advocaat dat hij een verdachte bijstaat. Daarnaast dient een advocaat binnen een termijn van 60 dagen na aanzegging een schriftuur aan te leveren. Sommige advocatenkantoren gebruiken de fax. Die bestaat nog, maar dan moet je niet denken aan zo'n oud apparaat waar dat grijze papier uitrolt. Faxen worden tegenwoordig digitaal verstuurd. Er zijn advocaten die om welke reden ook vasthouden aan de fax. Als een advocaat nog maar één dag heeft om een schriftuur in te dienen voor een cliënt, dan is het riskant om dat met de post te doen. Een advocaat kan die brief ook via het portaal indienen, maar niet iedereen doet dat. Dat is uiteindelijk wel waar wij naar streven."

Barcodes

“Wij verwerken de fysieke en digitale post uit het portaal in Mijn Werkomgeving (het zaakstelsel van de Hoge Raad, red.) en die informatie koppelen we aan een zaak. Als die zaak er nog niet is, dan houden we de stelbrieven bij ons, is er wel een dossier van de zaak en er is een behandelaar, dan gaan ze naar de strafgriffie. Ze gaan in een dossier met alle correspondentie in een fysieke map – de Hoge Raad-map – naar de griffie. Die map wordt na behandeling van de zaak gearhiveerd. We werkten daarbij tot voor kort met een stempel waaraan je moest draaien om de datum en het jaartal te vinden. Dat vonden we zó ouderwets. We hebben daar overleg over gehad en nu werken we met barcodestickers.”

Gezondheid

“Ik werk nu zo’n drie jaar bij de Hoge Raad. Ik ben in het begin van de coronatijd begonnen. Wij hebben op onze afdeling een vitale functie, dus thuiswerken was niet mogelijk. Je mag vanwege de privacy een strafdossier niet mee naar huis nemen. Ik kon thuis ook niet inloggen op mijn werk, andere afdelingen hebben die bevoegdheid wel. Zo erg was dat niet, want ik moest toch worden ingewerkt. Voordat ik bij de Hoge Raad begon, werkte ik in het maatschappelijk werkveld. Daarin heb ik wel zo’n beetje alles gedaan wat je kon doen. Ik heb met jongeren in de jeugdhulpverlening gewerkt, met ouderen, in de psychiatrie en met mensen met een handicap. Ik heb hart voor de zorg en voor de mensen in de zorg, maar mijn gezondheid begon te lijden onder het altijd maar onregelmatig moeten werken. Ik wilde meer regelmaat en structuur in mijn leven.”

Thuis

“Ik zocht op Werken voor Nederland, dat is een website met vacatures bij de rijksoverheid, en daarop kwam ik de Hoge Raad tegen. Ik heb een sollicitatiebrief geschreven en ik mocht langskomen. Daar schrok ik wel van. Ik was het informele maatschappelijk werk gewend, waarbij je heel dicht op de sociale wereld van de cliënten staat. En toen stapte ik bij de Hoge Raad binnen. Pas ik hier wel? De medewerkers die mij ontvingen waren meteen positief; ze stelden mij op mijn gemak. Ik kon mijzelf zijn. Het was er helemaal niet zo formeel en stijfjes als ik had verwacht. Het was een heel leuk gesprek. Diezelfde middag nog werd ik gebeld: ik kon bij de Hoge Raad aan de slag. De overgang was natuurlijk enorm groot, maar ik kan na drie jaar zeggen: ik ben geen meester in de rechten, maar ik voel mij helemaal thuis bij de Hoge Raad.”

Kjeld Mensink, strafgriffie

“Wij zijn het kloppend hart van de Hoge Raad”

“Wij krijgen het dossier van de rechtbank of het gerechtshof binnen via onze afdeling documentaire informatievoorziening, DIV. Wij controleren of alle (én de juiste) stukken digitaal in de zaak staan en die sturen wij vervolgens naar de cassatieadvocaat van de verdachte. Digitaal procederen is sinds 1 januari 2023 in strafzaken verplicht en in de digitale zaken communiceren we via het portaal met de advocaten. Zij kunnen bij hun zaken via het webportaal Mijn Zaak Hoge Raad. We laten de verdachte ook weten dat het dossier bij ons is binnengekomen. Dat wordt ook wel de aanzegging genoemd. Daar hoort een blauwe akte van uitreiking bij. Die moet de verdachte ondertekenen en naar ons terugsturen. Pas dán gaat de termijn lopen van zestig dagen waarbinnen een advocaat de schriftuur kan indienen. Dat gaat aan de lopende band door.”

Voorselectie

“De advocaat van een verdachte kan dus binnen die zestig dagen cassatieschrifturen indienen. Als dat niet gebeurt of als er geen advocaat is, dan mag de Hoge Raad de zaak niet behandelen. Is er wél een schriftuur ingediend, dan wordt de zaak doorgezet voor conclusie of komt deze voor 80a te staan. Artikel 80a van de Wet op de rechterlijke organisatie gaat over een afdoening waarbij de Hoge Raad een zaak niet-ontvankelijk verklaart. De griffie doet die voorselectie niet, dat doet het wetenschappelijk bureau van het parket bij de Hoge Raad. Zij doen het inhoudelijke voorwerk voor de advocaat-generaal en de Hoge Raad. Wij dragen daar administratief aan bij.”

Brief

“Wij zijn het kloppend hart van de Hoge Raad. Alle dossiers komen bij ons binnen en ze eindigen ook weer bij ons, voordat zij worden teruggestuurd naar het gerechtshof. Wij ontvangen de stukken en wij zeggen de zaak aan. Wij versturen de brieven naar de verdachte, advocaat en eventuele benadeelde partijen en slachtoffers. De ‘kennisgeving uitspraak’-brieven worden automatisch aangemaakt. We drukken op de knop en voor iedere procespartij rolt er een fysieke brief uit. Afhankelijk van hoe de advocaat procedeert – op papier of enkel digitaal – krijgt hij een begeleidend portaalbericht bij het arrest of het arrest fysiek toegestuurd.”

Opletten

“Ik denk vaak genoeg: heb ik het wel goed gedaan? Dan lig je in bed en denk je: dat had anders gemoeten. Heb ik wel de goede zaken doorgezet? Je bent toch met gevoelige stukken bezig en je wilt altijd het beste doen. We controleren elkaars werk, maar bijvoorbeeld met mediazaken wil je nóg beter opletten. Ook omdat K. Mensink onder een brief staat. Iedereen heeft zijn eigen kast en eigen zaken bij de griffie, en onder al die zaken staat wel jouw naam. Dat is best een verantwoordelijkheid op je 21ste. Ik doe superleuk werk en ik heb dertien collega’s. Ik kwam naar Den Haag als stagiair van het mbo in Twente en op mijn 19e kreeg ik bij de Hoge Raad een baan aangeboden bij de documentaire informatievoorziening. Daarna ben ik doorgestroomd naar de griffie. In de coronatijd moesten wij gewoon op kantoor komen. Zo belangrijk zijn wij als hart van de strafsector. We hebben een vitaal beroep. Ik vond het heerlijk om naar het Korte Voorhout te moeten, juist omdat ik er móest zijn. Tijdens de coronatijd had ik een ritme en viel ik niet zoals veel andere studenten in een gat.”

Ondernemen

“Ik werk vier dagen in de week. Naast mijn werk bij de griffie van de Hoge Raad zit ik ook op het hbo in Leiden en in september ga ik rechtsgeleerdheid studeren aan de VU in Amsterdam. Ik woon in een studentenhuis. Een studentenhuis is ontzettend leuk, maar het was tijdens corona en het is ook nu heel fijn om dat overdag achter je te kunnen laten. Ik moet het huis uit, anders word ik gek. Ik vind het nú fijn om regelmatige kantoortijden te hebben, maar misschien wordt dat in de toekomst anders, bijvoorbeeld als ik een eigen plek heb gevonden. Mijn ouders hebben een onderneming in Hengelo, ik heb zelf ook een bedrijfje in e-commerce. Misschien dat ik na mijn studie in de rechtspraak ook iets kan ondernemen.”

Brigitte Broekhuizen, gerechtssecretaris

“Wij ondersteunen raad en parket”

“Als de griffie het kloppend hart van de strafsector is, dan is de gerechtssecretaris de spin in het web. Wij vervullen in alle fasen van het proces – van cassatieverzoek tot publicatie van het arrest – een ondersteunende rol voor de raad en het parket. Ook de communicatieadviseur kan met vragen bij ons terecht. Ik signaleer waar de knelpunten zitten in werkprocessen en waar de werkbeschrijvingen voor de verschillende afdelingen binnen de strafsector verbetering of uitbreiding verdienen.”

Vraagbaak

“Ik zit in een team van zeven juristen. Binnen de strafsector zijn wij de vraagbaak. Voor de griffie als het gaat om stukken die door een procespartij zijn opgevraagd, over termijnen en werkprocessen, en voor de collega’s van het wetenschappelijk bureau voor vragen over een zaak. Wij voeren ook kwaliteitscontroles uit. De Hoge Raad moet wettelijke eisen naleven. Wij zijn er om dat te controleren en te herstellen als het niet goed is gegaan. Een voorbeeld: als een partij cassatie instelt, dan krijgen wij het dossier van de rechtbank of het gerechtshof. Daarna wordt die partij aangezegd dat de stukken bij de Hoge Raad zijn ingekomen en dat de zaak na het verstrijken van een termijn door de Hoge Raad in behandeling wordt genomen. Zo’n aanzegging moet met een akte worden uitgereikt, betekend in ons jargon, en dán pas gaat de periode in om klachten, wij noemen dat middelen, in te dienen. Wij controleren of de aanzegging de juiste informatie bevat en op de juiste manier is betekend. Soms gaat er iets mis, het verkeerde gerechtshof is vermeld. Dat moet dan worden hersteld. Een ander voorbeeld: als iemand in detentie zit, dan moet de aanzegging in persoon worden uitgereikt. Is dat niet gebeurd, dan signaleren wij dit. Ook zetten wij dan in gang dat de aanzegging opnieuw wordt uitgereikt.”

Contact

“Iedere week hebben we op dinsdag een rolzitting. Dan wordt een ‘agenda’ van de lopende zaken bijgehouden. In sommige zaken wordt uitspraak gedaan. In andere zaken wordt een conclusie genomen. Bij toerbeurt wisselen wij elkaar af bij de voorbereiding van een rolzitting. Zo’n rolzitting is weliswaar openbaar, maar je moet daarbij niet denken aan een zitting bij een rechtbank of een hof. Wij komen bijna niet in contact met mensen. De procedure in cassatie is vooral schriftelijk. Dat wil helemaal niet zeggen dat de Hoge Raad ver van de samenleving staat, integendeel. Ik merk soms wel dat mensen onvoldoende weten wat de Hoge Raad doet. Bijdragen aan de rechtsvorming wordt tegenwoordig gezien als een belangrijke taak. Het maken van rechtsregels gebeurt dus niet alleen door de wetgever, ook door de Rechtspraak. Deze rechtsregels raken iedereen.”

Kwaliteit

“Ik ben nu ruim vier jaar gerechtssecretaris. Hiervoor werkte ik meer dan dertien jaar bij een grote verzekeraar als jurist civiel recht, later deed ik vooral arbeidsrecht. Ik vind de ondersteunende rol bij de Hoge Raad erg leuk. Ik bemoei mij niet met de inhoud maar met het proces. Ik bewaak de kwaliteit. Ik schakel met verschillende afdelingen binnen de strafsector. Is het cassatieberoep tijdig ingesteld, is dat op de juiste manier gebeurd, is het cassatieberoep beperkt of onbeperkt ingesteld, wanneer is de schriftuur ingekomen en was dat op tijd of is die schriftuur te laat binnengekomen? Ik probeer ook zaken in goede banen te leiden. Met een collega heb ik in een werkgroep gewerkt aan het inrichten van een nieuwe werkwijze bij bijzondere zaken, waarbij op verzoek van een buitenlandse staat beslag is gelegd op spullen. We hebben nu afgesproken dat die zaken eerst langs mij gaan, juist om de kwaliteit en de vertrouwelijkheid te bewaken.”

Dankbaar

“Na zoveel jaar gewerkt te hebben in de rechtsbijstand had ik ervoor kunnen kiezen om artikelen te schrijven, te publiceren en toe te werken naar rechter in opleiding, maar dat heb ik nooit overwogen. Ik vind mijn ondersteunende rol als gerechtssecretaris bij de Hoge Raad veel te leuk. Als rechter neem je een belangrijke beslissing; je staat op de voorgrond. Ik werk liever op de achtergrond. Dat is voor mij heel dankbaar. Je hebt als gerechtssecretaris echt een toegevoegde waarde omdat je met een andere blik naar een zaak kijkt. De Hoge Raad behandelt veel zaken en dan is het juist van belang om goed op de procedures en de kwaliteit te letten.”

Tessa de Groot, wetenschappelijk medewerker

“Elk woord wordt gewikt en gewogen”

“Het wetenschappelijk bureau ondersteunt de raadsheren en de advocaten-generaal bij de Hoge Raad. We zijn bij strafrecht met ongeveer dertig collega’s. Als wetenschappelijk medewerker werk je voor de raadsheren, dat noemen we voor de raad, of voor het parket, dat zijn de advocaten-generaal. In mijn begintijd bij de Hoge Raad heb ik voor de advocaten-generaal gewerkt, maar nu werk ik al best een tijdje voor de raad. Het is wel een verschil voor wie je werkt. Wij zeggen wel eens: je hebt een andere baan in hetzelfde pand en met dezelfde collega’s. De aard van het werk is vergelijkbaar – je leest en schrijft ongelofelijk veel en werkt met dezelfde cassatietechniek – maar bij het parket ben je vrijer. Je hebt meer vrijheid om iets te zeggen over de rechtspraak zonder dat het in het cassatieverzoek direct van belang is. En dat doe je op jouw manier.”

Inspirerend

“Bij de raad ben je als wetenschappelijk medewerker veel meer gebonden aan vaste modellen en formuleringen in eerdere jurisprudentie. Elk woord wordt gewikt en gewogen. Het komt aan op nuance en finesse en dan moet je soms lastige taal gebruiken, maar dat is zeker niet ons streven. Allerlei ouderwetse woorden gebruiken we niet meer. Door diensengevolge gaat een streep. In het begin dacht ik dat ik het werk voor de advocaten-generaal leuker vond, maar daar ben ik op teruggekomen. Bij de raad leer je heel goed om de vinger op de zere plek te leggen. Daarnaast is het leuk en inspirerend om met de raadsheren aan een eindproduct te werken en te zien hoe een arrest tot stand komt. Als een zaak van jou in de grote raadkamer wordt behandeld, dan mag je er ook bij zijn. De raadsheren vertellen daar één voor één wat ze van een zaak vinden, en dat wordt ook aan jou gevraagd. Natuurlijk denk je dan weleens: ik zou het anders hebben gedaan, maar het is zeker niet zo dat de raadsheren je werk niet serieus nemen.”

Selectie

“Naast de eigen cassatiezaken die ik bij het wetenschappelijk bureau doe, krijg ik wekelijks gemiddeld zo’n acht à tien zaken voor de artikel 80a-selectie. Ik zit met vier andere ervaren collega’s in het 80a team. Wij beoordelen of zaken in aanmerking komen voor afdoening met 80a, waarbij de Hoge Raad het cassatieberoep niet ontvankelijk verklaart. Het komt soms voor dat je denkt: wat het gerechtshof heeft gedaan kan echt wel door de beugel, maar omdat het een niet zo vaak voorkomend geval in de rechtspraak is, is het wellicht aardig om de zaak te selecteren voor een conclusie. Als ik een zaak wel heb geselecteerd voor afdoening met 80a, kijkt de advocaat-generaal ernaar. Hij kan dat cassatieverzoek eruit halen voor het ‘gewone’ circuit en de raadsheren kunnen dat daarna ook nog doen. Het gebeurt dus dat zij er een zaak uithalen die ik juist had geselecteerd voor 80a. Dat hoeft niet per se te betekenen dat ik iets over het hoofd heb gezien, al kan dat natuurlijk wel. Een advocaat-generaal of de raadsheren kunnen er iets speciaals in zien dat ik er niet in zag.”

Passie

“Ik werk nu zo’n vier jaar bij de Hoge Raad. Ik heb voor mijn master stage gelopen bij het wetenschappelijk bureau en heb daarna gesolliciteerd. Voordat ik eraan begon, had ik gemengde gevoelens over mijn stage. Je gaat veel leren en in die zin zal de Hoge Raad heel inspirerend zijn, maar gezellig gaat het niet worden. Vast heel hiërarchisch, stoffig – een saaie bedoening. Niets van dat alles! Bij het wetenschappelijk bureau werken jonge mensen met passie voor het strafrecht. En we zitten allemaal zo’n beetje in dezelfde levensfase. Het contact met de advocaten-generaal en raadsheren verloopt ook totaal anders dan ik van tevoren had verwacht. De sfeer is leuk, de omgangsvormen zijn heel informeel. Een kritische houding wordt gewaardeerd en van je verwacht. Ik zou uiteindelijk graag rechter worden, maar nu nog niet. Ik heb om te beginnen te weinig werkervaring buiten de Rechtspraak, maar ik vind zelf ook dat ik er te jong voor ben. Ik heb te weinig levens- en werkervaring om nu al een goede rechter te kunnen zijn. Het is een baan voor later in mijn carrière.”

Paul Frielink, advocaat-generaal

“Ik voel mij een vrije vogel”

“De vraag die ik mij als advocaat-generaal moet stellen, is: heeft de rechter zijn werk goed gedaan? Heeft hij de door hem vastgestelde feiten van de zaak in het juiste juridisch kader geplaatst en beoordeeld? Die analyse giet ik in een juridisch advies voor de Hoge Raad; wij noemen dat een conclusie. Ik schrijf zo’n conclusie in naam van de procureur-generaal, maar ik hoef hem mijn conclusie niet voor akkoord voor te leggen. Als de toonzetting van een conclusie hem niet zou bevallen, dan zou hij mij daarover denk ik wel aanspreken. Dat heb ik nog niet meegemaakt, maar wat niet is kan nog komen. Ik werk hier pas 2 jaar.”

Gewonemensentaal

“Denk nou niet dat ik de conclusies in mijn eentje schrijf. Dat doe ik samen met de wetenschappelijk medewerkers van het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad. Zij schrijven aan de hand van de cassatieschriften die door een advocaat zijn ingediend conceptconclusies. We bespreken zo’n concept, ik stel vragen, geef commentaar en pas het concept nu eens minimaal, dan weer fors aan. Vervolgens reageert de wetenschappelijk medewerker weer op mijn aanpassingen. In de communicatie over het concept, zeker als je het ingrijpend hebt gewijzigd, moet je wel de juiste toon aanslaan. De toon maakt de muziek. Dat geldt ook voor de conclusies. De één schrijft formeler dan de ander. Ik streef in mijn conclusies naar zoveel mogelijk gewoon Nederlands. Natuurlijk ontkom ik niet aan juridische termen, maar voor de rest ben ik een groot voorstander van gewonemensentaal.”

Ogen

“Uiteindelijk beslis ik: dit moet het worden. Ik vraag de wetenschappelijk medewerker dan nog één keer om de tekst secuur na te lopen op type- en taalfouten en andere onnauwkeurigheden. Dat doe ik daarna zelf ook nog eens. Dan maak ik de conclusie definitief, plaats ik een digitale handtekening en gaat de conclusie in PDF-versie de deur uit. Bij mij gaat niet één conclusie de deur uit die niet is gezien door vier ogen. Het is nog niet voorgekomen dat ik op weg naar huis dacht: dat ben ik vergeten, stom! Het zal ongetwijfeld een keer gaan gebeuren. Het is en blijft mensenwerk. En er is zó veel jurisprudentie, er zijn zó veel uitspraken er is zó veel literatuur. Je kunt zomaar een arrest van de Hoge Raad zijn vergeten of – nog erger – hebben gemist. Voordeel is dat we in een team werken. Wat een weelde. Ik verwacht van de wetenschappelijk medewerkers dat ze mij tegengas geven. Jaknikkers lijken makkelijk, maar houden je niet scherp.”

Handrem

“De conclusie wordt uiterlijk tegelijk met het arrest van de Hoge Raad gepubliceerd. In veel gevallen, bijvoorbeeld als ik concludeer tot vernietiging van de beslissing van de feitenrechter, dan publiceren we de conclusie voordat de Hoge Raad arrest wijst. Als advocaat-generaal kun

je anders over een zaak denken dan de strafkamer van de Hoge Raad. Er staat mij op dit moment één geval voor ogen waarbij ik dacht: hoe kan de Hoge Raad dat nou doen? Ik hield het erop dat ik niet duidelijk genoeg had geconcludeerd. Iets minder de handrem erop en met een minder omfloerste toon had de Hoge Raad de conclusie wellicht wel gevolgd. Je stapt na zo'n arrest niet op een strafraadsheer af, dat is *not done*. Overigens lig ik er niet wakker van als de Hoge Raad een zaak anders beoordeelt dan ik."

Solistisch

"Er is weliswaar een team Frielink, maar als advocaat-generaal leid je toch een tamelijk solistisch bestaan. De conclusie is jouw visie. Dat ligt voor de raadsheren in de strafkamer anders. Het is geen beslissing van een raadsheer, maar van de Hoge Raad. De ene samenstelling kan niet zomaar iets anders zeggen dan de andere. De strafkamer van de Hoge Raad spreekt met één mond en zal niet snel afwijken van een eerder ingezette koers. Dat zou ook niet goed zijn voor de rechtszekerheid. Advocaten-generaal hebben meer vrijheid. Je kunt speldenprikken uitdelen, je kunt de Hoge Raad uitnodigen tot het geven van meer duidelijkheid of tot een koerswijziging. In vergelijkbare zaken kan ik iets anders concluderen dan een collega. Deze onafhankelijkheid, die ook tot uitdrukking komt in het feit dat elke advocaat-generaal bij de Hoge Raad voor het leven is benoemd, geeft veel vrijheid. Tot op zekere hoogte voel ik mij daardoor een vrije vogel."

Catelijne Caminada, raadsheer

"Kan ik zijn beslissing begrijpen?"

"Je bent als raadsheer in de strafkamer geen eenling; je maakt deel uit van de strafkamer. Wij zijn verantwoordelijk voor de bewaking van de rechtseenheid, voor rechtsvorming en natuurlijk voor een eerlijke uitkomst in strafzaken. Dat doen we aan de hand van uitspraken in

individuele strafzaken, maar uiteindelijk richten we onze blik op iets groters. Rechters kijken als het goed is in toekomstige zaken naar de richting die wij hebben aangegeven. Ik ben begonnen als politierechter in Almelo, dus ik weet heel goed dat rechters hun onafhankelijkheid koesteren. De feitenrechter kan maatwerk leveren en in sommige gevallen kan hij denken: Den Haag is héél ver weg. Dat kan best tot een eerlijke of een gedurfde uitspraak leiden, maar bezien vanuit de taak van de Hoge Raad is het belangrijk dat gelijke gevallen zo gelijk mogelijk worden behandeld.”

Feiten

“Ik zal een rechter nooit zomaar aanspreken op een beslissing die hij heeft genomen. Wij vinden alleen iets als een zaak aan ons wordt voorgelegd, en dat is voor verdachten nog zo eenvoudig niet. Je hebt in strafzaken verplicht een advocaat nodig in cassatie en je kunt ook niet in algemene zin aan de Hoge Raad vragen: kijk nog eens naar mijn zaak. Je kunt niet klagen: ik heb het niet gedaan of ik vind de straf te hoog. Je kunt bij ons alleen maar klagen dat de rechter die jou heeft veroordeeld, en een straf heeft opgelegd, dat niet goed heeft gedaan. Dat betekent dat ik als raadsheer niet op dezelfde manier naar de feiten kijk als de rechtbank of het hof. In cassatie kijken we naar de uitleg en de toepassing van het recht en de manier waarop de vorige rechter de uitspraak heeft gemotiveerd.”

Niet-ontvankelijk

“Om de enorme stroom aan zaken efficiënt te verdelen in zaken die de aandacht van de Hoge Raad verdienen en zaken waarbij dat niet zo is, heeft de wetgever de wetsartikelen 80a en 81 Wet rechterlijke organisatie in het leven geroepen. Cassatieberoepen kunnen op grond van die artikelen snel na binnenkomst niet-ontvankelijk worden verklaard (80a) of worden verworpen (81). Het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad selecteert de zaken die mogelijk voor 80a-afdoening in aanmerking komen, maar uiteindelijk kijken ten minste drie raadsheren naar dat advies en de zaak. Het gebeurt regelmatig dat wij een zaak toch niet geschikt vinden om verkort af te doen met toepassing van 80a. Dan vragen we eerst een conclusie aan het parket. Het parket kan ook zelfstandig beslissen dat de zaak een conclusie verdient. Daarna bestaat nog steeds de mogelijkheid om de zaak kort af te doen, maar in veel gevallen volgt er dan een uitgebreid gemotiveerd arrest.”

Rolraadsheer

“Bij de Hoge Raad worden procedures schriftelijk gevoerd, zittingen zijn er bijna niet. We bespreken de zaken als raadsheren grondig met elkaar en doen meestal schriftelijk uitspraak. Dat was voor mij één van de redenen om mij een jaar geleden kandidaat te stellen voor het rolraadsheerschap. De rolraadsheer zorgt ervoor dat op de dag van uitspraak de zaken procedureel goed lopen. Ik beslis bijvoorbeeld over verzoeken van advocaten. Natuurlijk gaat veel digitaal via ons portaal en tachtig procent is standaard, maar je krijgt ook ingewikkelde vragen over de procedure of spoedkwesities. En op verzoek doen we mondeling uitspraak. Ik

vind dat een aantrekkelijke kant van het werk.”

Stukjes

“We proberen in zo normaal mogelijk Nederlands uitspraken te doen, maar dat is niet zo gemakkelijk in cassatiezaken. De vragen die wij krijgen voorgelegd zijn vaak nogal technisch. Het punt is: met simpele formuleringen loop je het gevaar dat de tekst op verschillende manieren wordt uitgelegd. Wij schrijven een arrest niet alleen voor de zaak die speelt, maar ook voor de rechtseenheid en de rechtsvorming. We zijn bang dat onze boodschap niet goed overkomt als we onze juridische taal loslaten. Je zou ook het tegenovergestelde kunnen beweren hoor. We hebben de laatste tijd geëxperimenteerd met het schrijven van voorafgaande stukjes boven een arrest. In een paar regels schrijven we dan in gewonemensentaal waar het om gaat. Ik denk dat we dat in de toekomst meer gaan doen.”

Aroena Jagernath, adviseur Kenniscentrum

“Ik vlooi alles door”

“Ik houd mij bezig met het anonimiseren en het publiceren van arresten en conclusies van de strafsector. Daarnaast neem ik deel aan verschillende pilots om het anonimiseren efficiënter te maken. Ik ben ooit begonnen als dossierbehandelaar bij de strafgriffie van de Hoge Raad en werk nu drie jaar als adviseur documentatie op het kenniscentrum. Het kenniscentrum is de uitgebreide versie van wat vroeger de bibliotheek was. Documentatie bestaat uit drie sectoren: straf, civiel en fiscaal. Op dinsdag worden de conclusies van de advocaten-generaal en de uitspraken van de Hoge Raad met ons gedeeld in Mijn Werkomgeving. Die conclusies en uitspraken moeten worden gepubliceerd. Wij zorgen ervoor dat ze geanonimiseerd worden gepubliceerd op rechtspraak.nl.”

Mensenwerk

“Parket en raad beslissen welke zaken ze wel en welke ze niet online willen plaatsen. Alle gegevens (zoals namen en plaatsen) die kunnen leiden naar een persoon moeten worden weggehaald. Dat doet de computer niet, dat doe ikzelf. Ik loop regel voor regel door de teksten. Ik vlooi alles door. Alle namen die ertoe doen – van verdachten, medeverdachten, slachtoffers, benadeelden en andere partijen – haal ik met een digitaal kleurtje uit een conclusie of een uitspraak. Als ik een tekst heb doorgelooid, lees ik hem nog een keer door, want je ziet zomaar iets over het hoofd. Er is geen tweede controle. Als ik zeker weet dat het in orde is, zet ik de conclusie of uitspraak op rechtspraak.nl, en dan is zo'n tekst voor iedereen beschikbaar. Accuratesse is een must! Je doet je uiterste best, maar het is en blijft mensenwerk. Heeft

iemand bijvoorbeeld twee achternamen en zie je een deel ervan over het hoofd. Dan krijg je al snel een telefoontje. Maar dat gebeurt bijna nooit hoor.”

Suf

“Algemeen bekende namen haal ik niet uit een conclusie of een vonnis. De naam van een groot bedrijf bijvoorbeeld. De naam van de cassatieadvocaat streep ik ook niet door. Toen de Hoge Raad twee jaar geleden de uitspraak van het gerechtshof in Den Haag in de ‘minder minder’-zaak in stand liet, hebben we de naam van Geert Wilders ook niet weggehaald. Het is een beetje suf om dat wel te doen als iedereen van die zaak weet en op de uitspraak van de Hoge Raad zit te wachten. Het gebeurt vaak genoeg dat we ons afvragen of een naam of een woord wel of niet uit een tekst gehaald moet worden. Daar hebben we een leidraad voor, maar je blijft je vragen houden. Moet die plaatsnaam eruit of niet? Wellicht als je direct ziet dat de verdachte daar woont, maar als hij er nou niet woont? En als hij er heeft gewoond? Wat doe je met een straatnaam als de verdachte er niet woont?”

Stressbestendig

“Je hebt zaken van acht pagina’s, maar ook van honderd. Die laatste zijn heel bewerkelijk. Daarmee ben ik wel een dag bezig. Je moet niet worden gestoord. Wij zijn zo goed op elkaar ingesteld, we weten heel goed wanneer we elkaar met rust moeten laten. Je moet voor dit werk ook wel stressbestendig zijn. Als je de conclusies en de arresten bij elkaar optelt, verwerken we met z’n tweeën gemiddeld dertig tot veertig zaken in de week. De mediagevoelige arresten krijgen voorrang; zij moeten om kwart voor één geanonimiseerd op rechtspraak.nl worden gezet. Geen minuut later en geen minuut eerder. Hetzelfde geldt voor de mediagevoelige conclusies van de advocaten-generaal.”

Sfeer

“Ik kijk niet alleen puur naar een conclusie of een arrest, maar ook naar informatie over de partijen in de zaak. Ik kan het allemaal zien in mijn digitale werkomgeving. Dat geeft mij een overzicht van de hele zaak. Het gebeurt weleens dat ik op die manier in een conclusie of een arrest op een foutje stuit. Een letter verkeerd, een verkeerde naam of een onjuiste uitspraakdatum. Dat bespreek ik dan met de medewerker van het wetenschappelijk bureau. Daar zijn ze alleen maar blij mee. De Hoge Raad is heel laagdrempelig. Het klinkt een beetje klef, maar de sfeer is zo goed en de mensen zijn zo open. Het is gewoon leuk om bij de Hoge Raad te werken.”

Thea Tjeerdema, woordvoerder

“Ik zet liefst geen wetsartikelen in een nieuwsbericht”

“Ik ben nu ruim vijf jaar de woordvoerder van de Hoge Raad. Dat betekent dat ik de contacten onderhoud met journalisten over de zaken die bij ons in behandeling zijn. Die woordvoering en voorlichting doe ik voor de gehele cassatieprocedure. Dan gaat het om procedurele aspecten en om de voorlichting rond de inhoud van de conclusie van het parket en de uiteindelijke uitspraak van de Hoge Raad. Ik doe dat voor alle rechtsgebieden waar de Hoge Raad over gaat. Het verschil met persvoorlichting bij een rechtbank of hof, of bij het OM, waar ik ook persvoorlichter ben geweest, is de inhoud van de voorlichting en het aantal zittingen. Daar worden de feiten behandeld, verdachten gehoord, zijn er getuigen en hebben slachtoffers spreekrecht. De Hoge Raad is cassatierechter en kijkt op een andere manier naar zaken. Bij ons zijn ook bijna geen zittingen; het is veelal een puur schriftelijke procedure. De uitspraken zijn uiteraard wel openbaar.”

Werkwijze

“Als een journalist mij belt en informeert hoe het ervoor staat in een bepaalde zaak, dan grijp ik die vraag zo nodig aan om iets meer te vertellen over de taak en rol van de Hoge Raad. Onze werkwijze is ook in de journalistiek onbekender dan de procedure bij een rechtbank of gerechtshof. Journalisten komen regelmatig bij een rechtbank of een gerechtshof om een zitting bij te wonen, en dan weet je hoe het werkt, maar die zittingen heb je zoals gezegd bij de Hoge Raad niet.”

Vinkje

“Toen ik bij de Hoge Raad begon, wilde ik graag zicht hebben op de zaken die voor mij als woordvoerder van belang zijn. We hebben een registratiesysteem ontwikkeld voor de zaken die maatschappelijk of juridisch van belang zijn of regionaal/lokaal aandacht hebben. Die zaken krijgen een vinkje. Ik kan een lijst oproepen met alle zaken met zo'n vinkje. Als een journalist contact opneemt over een zaak, dan kan ik snel de stand van zaken zien. Ons persbeleid is erop gericht dat in beginsel niets naar buiten gaat waarvan partijen nog niet op de hoogte kunnen

zijn. Ik informeer daarom voorafgaand aan de beantwoording van vragen altijd bij de gerechtssecretaris of dat het geval is. Ik mag niet voor de muziek uitlopen.”

Leesbaar

“Ik vind het een groot voordeel dat ik naast communicatie ook rechten heb gestudeerd en dat ik altijd heb gewerkt op het snijvlak van communicatie en voorlichting en het recht. Daardoor heb ik kennis van de procedures en begrijp ik snel wat in een conclusie of uitspraak staat. Als een conclusie of uitspraak in een zaak met een vinkje gepubliceerd gaat worden, dan krijg ik de tekst van tevoren en maak ik daarvan vast een voorzet voor een nieuwsbericht. Nadat ik het conceptbericht bij een arrest heb gemaakt, kijken de persraadsheer en de voorzitter van de zetel ernaar. Bij een conceptbericht over een conclusie zijn dat de advocaat-generaal die de zaak behandelt en de procureur-generaal, en natuurlijk de pers-advocaat-generaal. Ik zet liefst geen wetsartikelen in een nieuwsbericht, maar ik heb geen lijst met woorden die ik hoe dan ook vermijd. Ik probeer een nieuwsbericht zo leesbaar, juridisch correct én kort op te schrijven. Begrijpelijkheid zit overigens niet alleen in het kiezen van andere woorden, maar ook in de opbouw en zins- en tekststructuur. En je moet een goede eerste alinea hebben, waarin het nieuws staat waardoor de media snel een eerste bericht kunnen maken.”

Sociale media

“Ik heb het medialandschap enorm zien veranderen. De burger gaat ook steeds meer zelf op zoek naar informatie en is niet langer afhankelijk van de nieuwsmedia. Wij noemen onze berichten daarom ook geen persberichten, maar nieuwsberichten. We gebruiken sociale media om mensen te attenderen op de nieuwsberichten die we op onze website publiceren. Onze volgers en connecties zijn enorm divers: journalisten, mensen uit de juridische praktijk en de wetenschap, mensen of instanties die werken op de 'Haagse postzegel', studenten en burgers. Die diversiteit geldt ook voor de media waar ik in mijn werk mee te maken heb. Dat varieert van internationaal tot nationaal en regionaal/lokaal. En van nieuwsmedia tot onderzoeksjournalistiek en van vakpers tot entertainmentrubriek.”